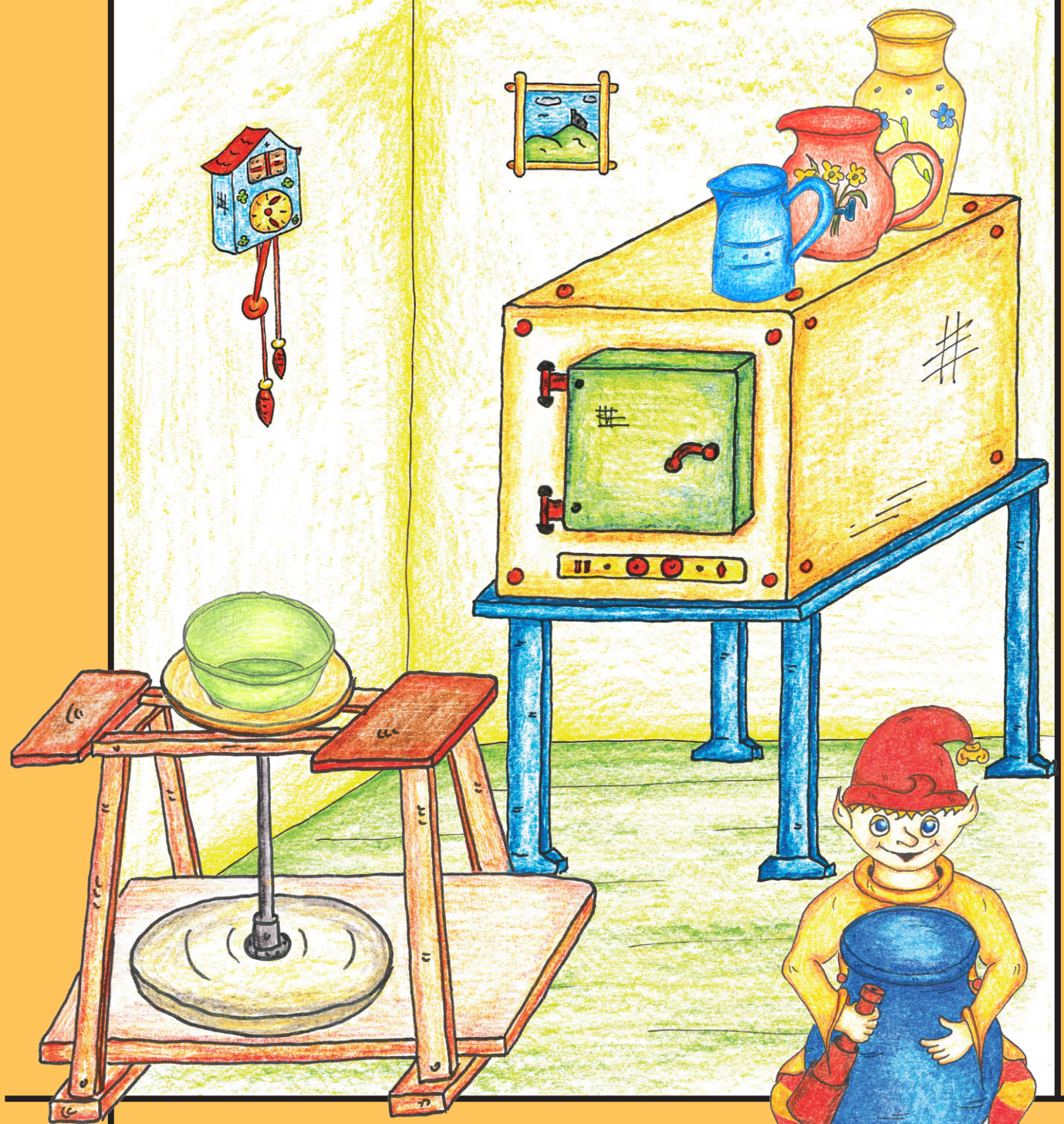

POSÁZAVSKÉ KUKÁTKO

ANEŽ DEVÁTERO
ŘEMESEL

Milé holky a milí kluci,

určitě už jste zvědaví, kam vás Posázavské Kukátko zavede. Skřítek Kuk se tentokrát vydá Posázavím na zkušenou, tak jako dříve vandrovali tovaryši světem, aby se z nich stali zkušení řemeslníci – kováři, ševci, hrnčíři nebo třeba pekaři.

Náš Kuk se ale rozhodl, že se stane šermířem. Není divu, že propadl takovým dobrodružným touhám.

Na policích, kde vyrostl, se to v knížkách statečnými hrdiny jen hemží. Kuk už se v duchu viděl, jak v soubojích poráží padouchy, svist jeho rychlého meče mu zněl ve špičatých uších a u srdce se mu rozléval pocit blaha ze všech statečných skutků, které jednou vykoná. Kdepak péct housky nebo plést košíky! To není pro něj, on se přece vylíhl k něčemu velkému.

A tak se Kuk začal učit šermovat. Vybral si tu nejšpičatější tužku a uklonil se svému soupeři – hrnku s pastelkami, který na něj bojovně mířil hned několika zbraněmi. Kuk se vrhl do boje – sekal, bodal, uskakoval, pastelky létaly vzduchem, hrnek se nevzdával a statečně odrážel všechny Kukovy výpady. Kukovi to ohromně šlo, tváře měl celé zrudlé námahou, vítězství bylo na dosah. Vyskočil, posledním rychlým úderem srazil protivníka k zemi a hrnek se zbylými pastelkami spadl ze stolu. Místo provolávání slávy a bouřlivého potlesku usly-

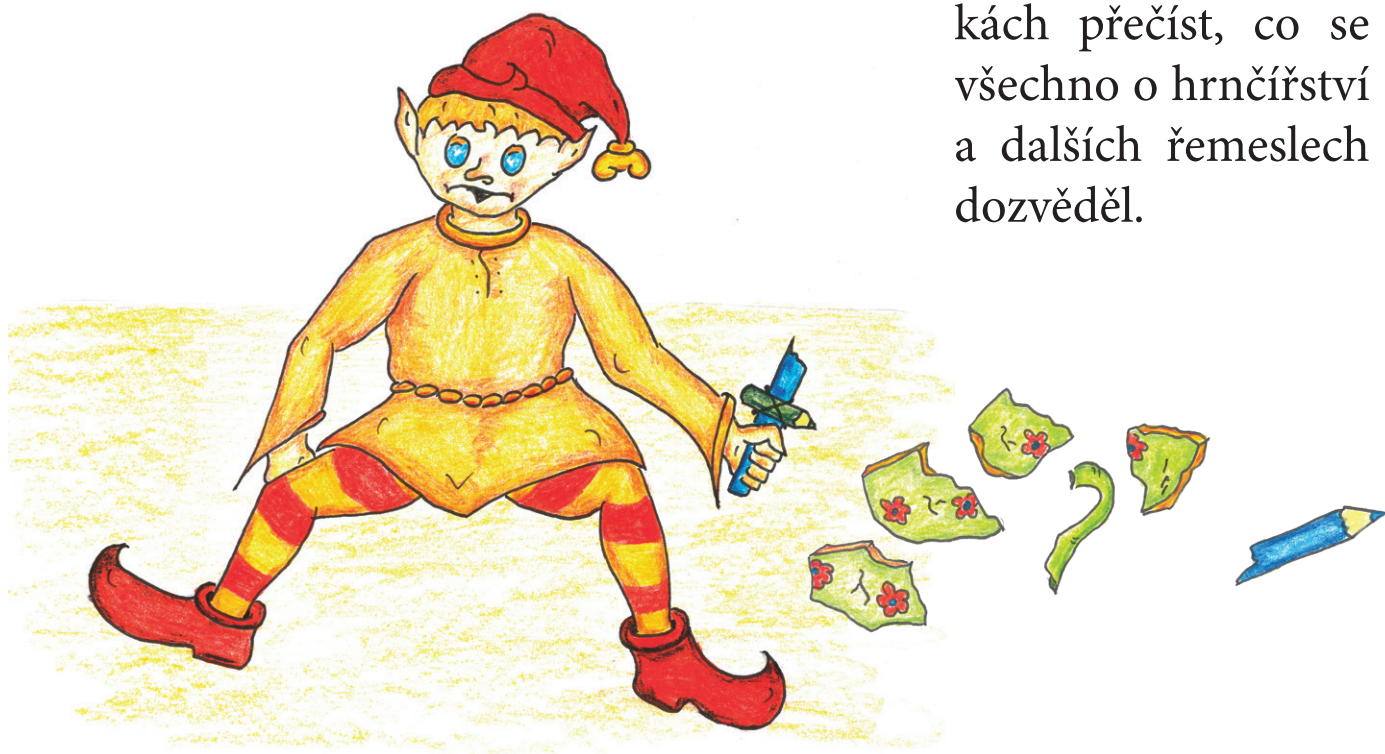
šel chudák Kuk jen to, jak se hrnek s třesknutím rozbil a střepy se rozlétly po podlaze.

A bylo po boji. Kuk smutně hladil rozbitý hrnek po oušku a sbíral

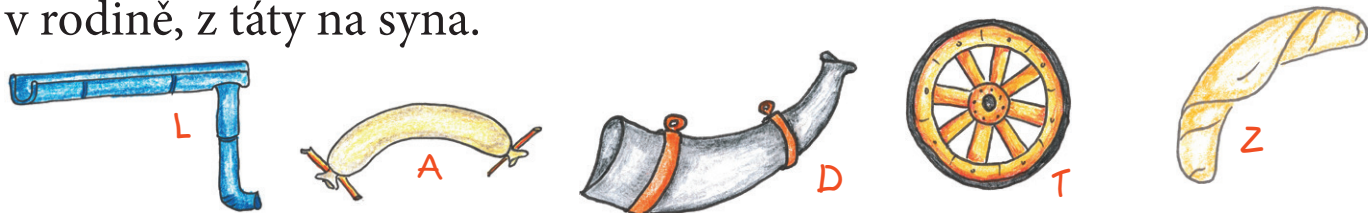

rozházené pastelky. Takhle si svou šermířskou slávu nepředstavoval. Pan kreslíř si povzdechl: „Kuku, nebylo by lepší naučit se věci tvořit, než je rozbíjet?“ Kukovi bylo do pláče a se slzami na krajíčku se zeptal: „Jak se takový hrnek udělá? Třeba bych se to dokázal naučit a vyrobil bych pro tebe nový.“ Pan kreslíř pohladil Kuka po hlavě a povzbudivě pronesl: „Nebud' smutný, chybami se i skřítki učí. Pojď, podíváme se spolu do hrnčířské dílny a ukážu ti i další šikovné řemeslníky, kteří v Posázaví žijí a pracují. I v dnešní době strojů a robotů vyrábějí svýma rukama krásné a potřebné věci.“

Tak se Kuk vydal na vandr a vy si můžete na následujících stránkách přečíst, co se všechno o hrnčířství a dalších řemeslech dozvěděl.

V době, kdy byly naše prababičky mladé, tedy na začátku minulého století, jsme mohli ve městě i na vesnici potkat spoustu řemeslníků, kteří zde měli své krámky a dílny. U mistra v dílně se obvykle učili učedníci a pracovali tovaryši. Ti také často chodili světem – vandrovali a pracovali u různých mistrů ve stejném cechu. Cech je takové společenstvo neboli sdružení řemeslníků ve stejném oboru. Když tovaryši nasbírali dost zkušeností, mohli složit mistrovskou zkoušku a otevřít si svou vlastní dílnu. Většinou se ale řemeslo předávalo v rodině, z táty na syna.

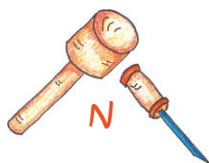

1 lékárník míchá mastičky

2 hrnčír vyrábí hliněné nádobí

3 švec šije boty

4 přadlena přede nit

5 tkadlec tká látku na stavu

6 kovář vyrábí kovové nářadí a podkovy

7 truhlář vyrábí ze dřeva nábytek

8 košíkář plete z vrbových proutků

9 krejčí šije šaty

10 pekař peče chléb a pečivo

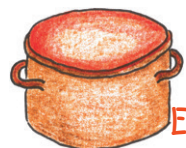

11 klempíř vyrábí z plechu

12 řezník porcuje maso

13 kolář vyrábí kola

14 dráteník dráty opravuje prasklé hrnce

15 ponocný hlídá vesnici

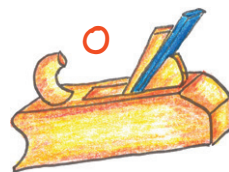
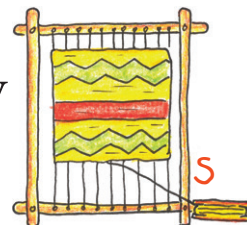
16 řezbář vyřezává ze dřeva

17 mlynář mele obilí na mouku

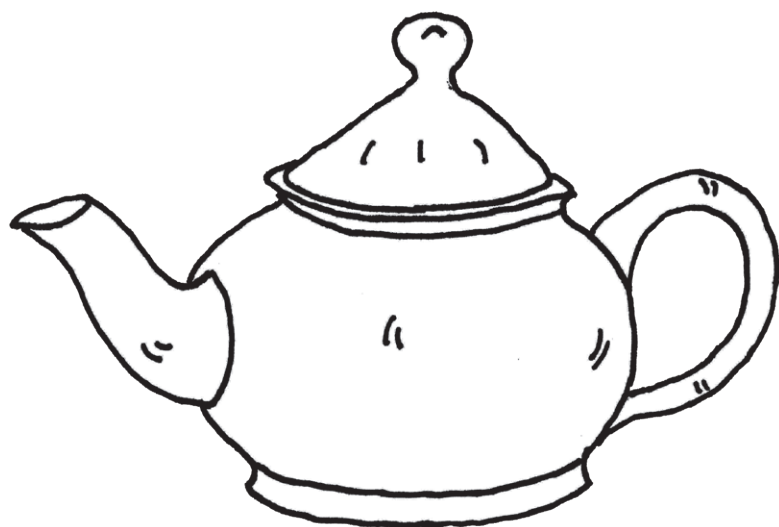

K příslušnému řemeslu najdi správný symbol a písmenka přepiš do rámečků. V tajence se dozvíš staré české přísloví.

Hrnčíř

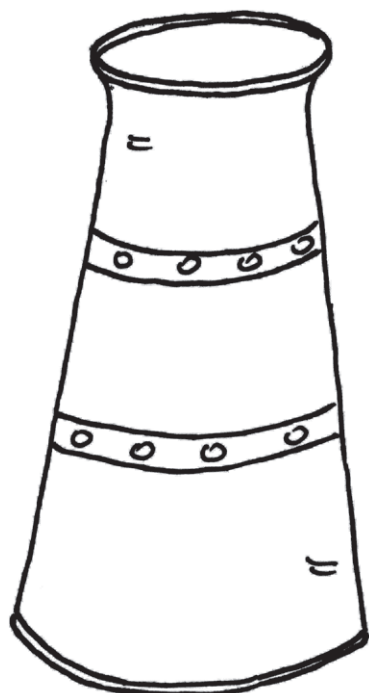
Hrnčíř vyrábí z navlhčené keramické hlíny na hrnčířském kruhu různé nádoby. Když na vzduchu uschne, vypálí se v peci. Pak se zdobí polevou – glazurou, která může mít nejrůznější barvy. Dříve hrnčíři roztáčeli kruh pouze svými nohama, dnes jsou v keramických dílnách kruhy poháněné elektřinou. Hrnčíři vyrábějí hrnky, hr-

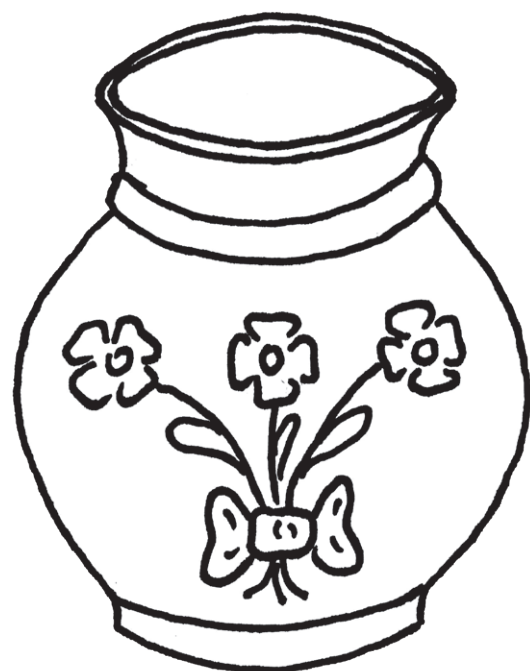
nečky, hrnce, džbánky, talíře, svícny, ale i nejrůznější ozdoby a sošky. Dnes většinou používáme nádoby vyrobené z porcelánu nebo plastu. Přesto každého potěší ručně vyrobený a malovaný hrneček.

Hrnčířský mistr už vyrobil spoustu nádob, tvým úkolem je namalovat na ně glazuru. Vybarvi je a pamatuj si, že s glazurou se musí nádoby ještě jednou vypálit v peci.

Kukovi se v keramické dílně moc líbilo. Za chvíli se z něj stal pra-

vý hrnčířský učeďník a byl od hlíny zamazaný od hlavy až k patě. A také zjistil, že vytvarovat na rychle se točícím kruhu třeba malou misku není vůbec snadné. Uvidíme, jestli se nakonec naučí vytočit i hrnek, který slíbil panu kreslíři.

O chytrém ševci

Žil jeden chudý švec. měl roztrhanou a v ní houf hladových dětí. Už dlouho nedostal žádnou práci, a jak tak smutně seděl na a neměl šídlem do čeho píchnout, objevil se před ním . „Ševče, když mi upíšeš svou duši, dám ti zlaťáků a budeš se mít dobře,“ nabídl mu hned. „Kdepak, čertovský zlato nechci,“ zavrtěl hlavou švec, „ale když mi splníš tři přání, tak s tebou do pekla poletím.“ Tak se švec s čertem dohodli. A švec si hned přál: „Připrav pořádnou hostinu pro celou rodinu.“ A v mžiku tu byly voňavé , pečená husička se zelím, piva, nadýchané buchty a koláče s povidly. Když se všichni dosytosti najedli, vyslovil švec své druhé přání: „Potřebuji kůže, ať můžu ještě naposledy ušít pořádné .“ jenom luskl prsty a už tu byly krásné kůže na svršky i na podrážky. Švec se hned pustil do práce a ta mu šla náramně od . Netrvalo dlouho a byly hotové. „Jaké je tvé poslední přání?“ zeptal se netrpělivě čert. Švec se podrbal za a odpověděl: „To si musím ještě rozmyslet, posad' se tady zatím na můj verpánek,

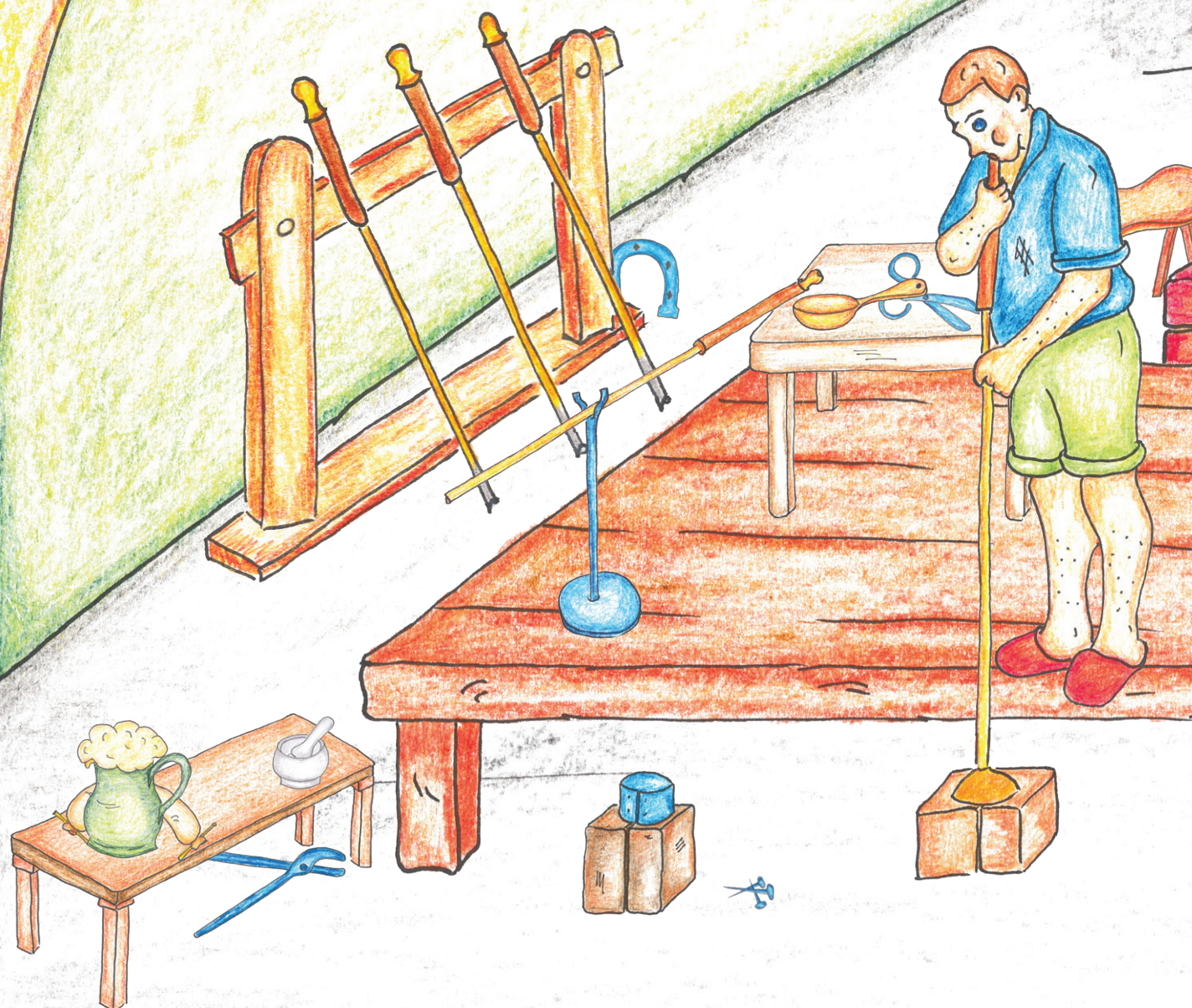
ať tě nohy nebolí od toho čekání.“ Když se začal nedočkavostí vrtět, povídá švec: „Už to mám, musím děti nějak rozveselit, podívej, jak jsou smutné, že se mají se mnou rozloučit. Zatancuj jim po světnici.“ se jen zašklebil, on prý přece zvládne všechno, a už chtěl vyskočit na nohy. Ale ouha! Nemohl se odlepit od ! Mazaný švec ho totiž předtím natřel ševcovským a navíc přibil všechny tři nožky k podlaze. Ať se čert snažil sebevíc, nepohnul se ani o píd'. Co se totiž přilepí ševcovským lepidlem, to už drží navždycky. se kroutil, koulel očima až mu z nosu lítaly jiskry. Prosil, ať ho švec pustí, a sliboval, že ho do pekla neodnese. Švec vzal nakonec a vytáhl hřeby z podlahy a vyletěl ze světnice i s přilepeným na kožichu. To se všichni nasmáli, a protože švec ušil z čertovské kůže moc pěkné , začali k němu chodit lidé z celého okolí a on už nikdy neměl bídu. A ? Ten se vrátil do pekla a možná s přilepeným na kožichu tam přikládá pod dodnes.

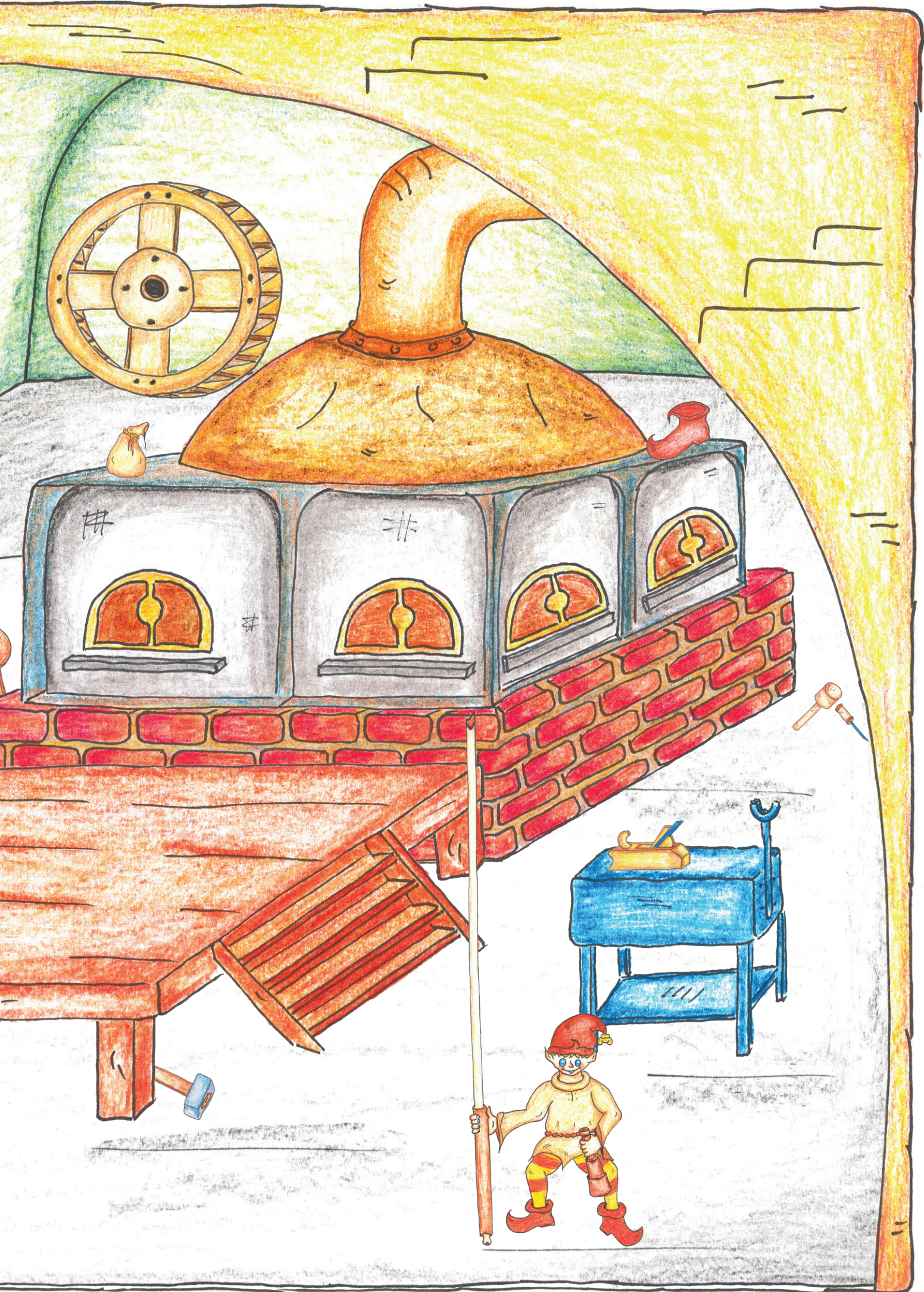
(upraveno podle lidové pohádky)

Sklář

Sklářství je staré řemeslo, které má u nás dlouhou tradici. Skláři pracovali ve sklářských hutích. Hlavním nástrojem skláře je píšťala – dlouhá kovová trubka s dřevěným náustkem, kterou sklář vyfoukne skleněnou baňku. Pomocí kleští a nejrůznějších železných a dřevěných forem ji potom tvaruje, až vznikne láhev nebo třeba skleněná váza. Ručně vyrobené sklo je velmi krásné, ale i drahé. Většina skleniček a skleněných nádob už dnes vzniká strojovým lisováním skla ve velkých sklárnách.

Vítej ve sklářské huti! Dokážeš najít alespoň deset předmětů z jiných řemeslnických dílen, které sem nepatří?

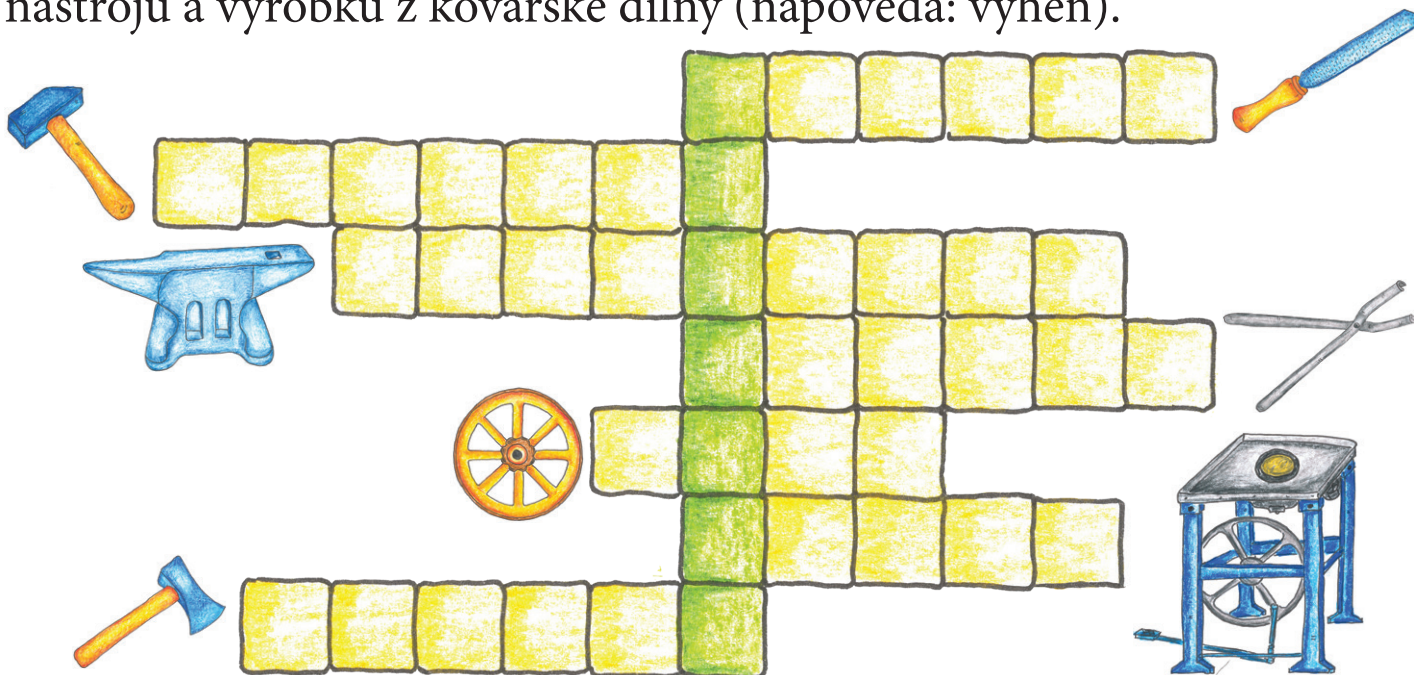
Kovář

Vyrábí předměty z kovu. Ještě žhavé železo drží v kleštích na kovadlině a tvaruje ho údery kladivem.

Kdysi stávala kovárna v každé vesnici, nejčastěji u cesty na návěs. Vesnický kovář vyráběl různé nástroje a předměty, které byly potřeba v každém stavení. Nejčastěji to byly různé sekery, kosy, pluhy, kování na kola a vozy, kutí koní a samozřejmě hřebíky, kliky a zámky. Dnes už většinu práce přebraly stroje, a tak se z kovářství stalo spíše umělecké řemeslo. Moderní kováři kovají kromě nejrůznějších petlic a kování také ozdobné mříže nebo krásně tvarovaná zábradlí.

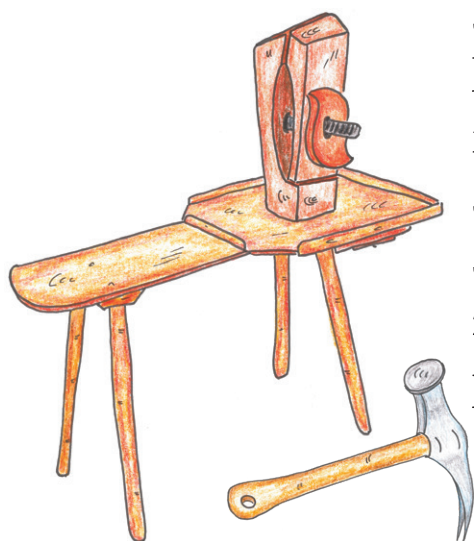
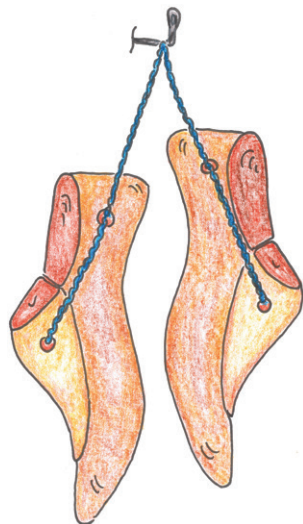

Jaký je nejznámější kovářský výrobek? Do křížovky doplň názvy nástrojů a výrobků z kovářské dílny (náповěda: výheň).

Švec

Ještě před sto lety žil švec v každé vesnici. Buď šil nové boty nebo opravoval obnošenou obuv. Ševcovské řemeslo není vůbec jednoduché, švec musel umět vzít míru, tedy změřit velikost nohy, upravit si podle ní kopyto – dřevěnou formu, na které pak vytvaroval z kůže vykrojený svršek boty. Svršek se přišil na podešev, pod kterou se přibila podrážka a podpatek. K propichování kůže švec používal

šídlo a šil ševcovskou nití, které se říká dratev. I když boty, které dnes nosíme, byly vyrobeny ve velkých továrnách, ševci – mistři obuvníci nezmizeli. Setkáme se s nimi v obuvnických dílnách, kde dokáží zručně vyměnit sešlapané podpatky, přilepit podrážku nebo sešít rozpáranou botu.

Švícko, švec, ten náš švec,
dělá boty na tanec.

Šije boty do roboty,
do sucha i mokré sloty.

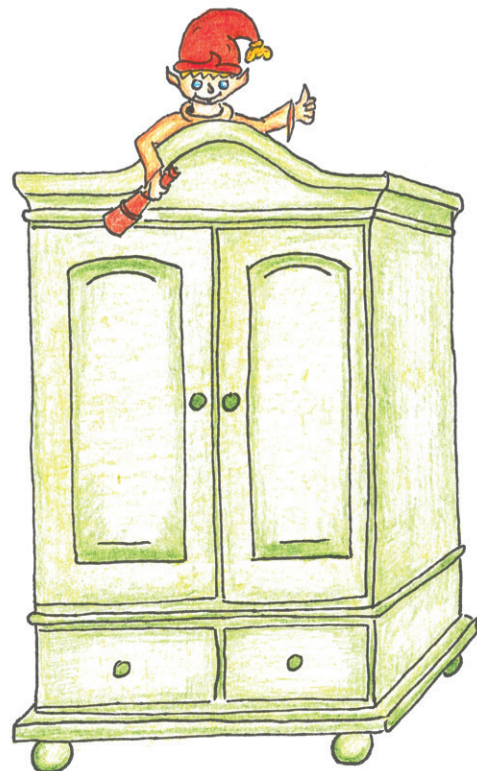
Švícko, švec, ten náš švec,
šikovný je mládenec.

Příjmení Švec je
dodnes velmi časté.
Znáš někoho, kdo
se tak jmenuje?

Truhlář

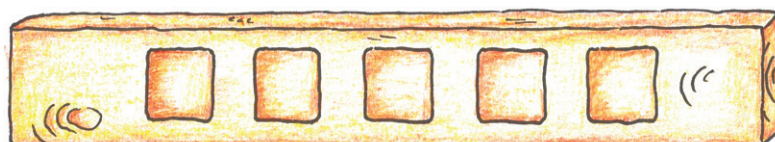
Vyrábí dřevěná okna, dveře, vrata, schody, zábradlí, skříně, stoly, židle i postele. V Posázaví najdeš truhlárnu v každém městečku nebo v jeho okolí. Lidé si zde nechávají na míru vyrábět nejrůznější nábytek nebo kuchyňské skřínky a police. Dříve vyráběli truhláři hlavně truhly, almary, stoličky a lavičky. Ke své práci používá truhlář nejrůznější nářadí a nástroje. Vyškrtej ze čtyřsměrky jejich názvy a dozvíš se, jak říkají truhláři silnému prknu:

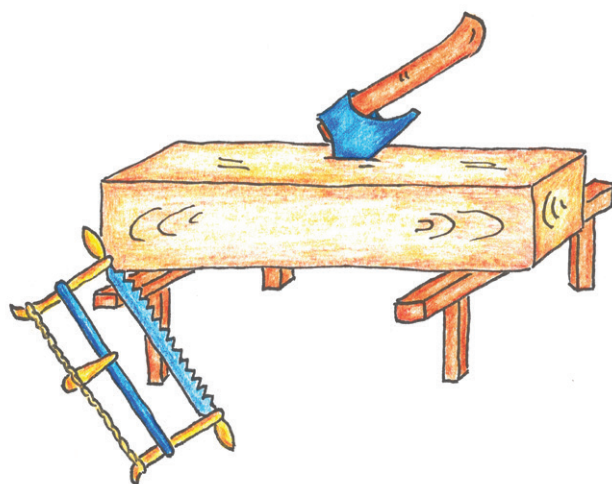
Čtyřsměrka

F	R	A	Š	P	L	E	Ú
Z	E	O	O	Z	T	V	H
E	J	P	T	Í	U	R	E
Z	S	I	Á	Ř	R	T	L
O	E	L	L	O	V	Á	N
B	K	A	D	P	Š	K	Í
E	N	H	O	B	L	Í	K
N	K	Á	R	Ě	V	S	A

Tajenka

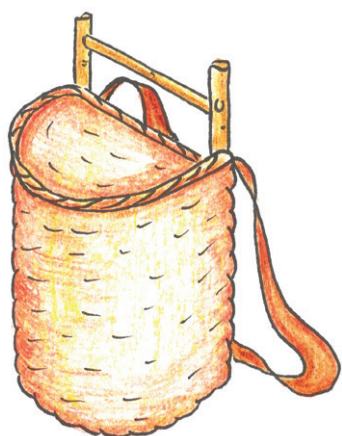
Vyhledej: nebozez, úhelník, svěrák, hoblík, rejsek, rašple, dláto, pila, vrták, poříz, vrut

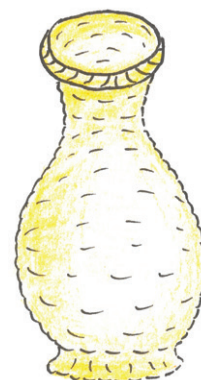
Se dřevem pracuje také tesař a řezbář. Tesař nejčastěji vyrábí z trámů a latí krov a jiné dřevěné stavby. Na dřevěný krov pak pokrývač položí střešní tašky a klempíř přidělá plechové žlaby a okapy. Řezbář zase vyřezává ze dřeva různé předměty jako jsou misky, vařečky, lžíce nebo dřevěné hračky, které se často prodávají na trzích. Uměleční řezbáři vyřezávají krásné loutky nebo sochy.

Košíkář

Košíkář je řemeslník, který z vrbového proutí dokáže uplést různé košíky, koše nebo ošatky. Dříve se také pletly nůše, které se nosily na zádech. I dnes jsou výrobky košíkářů v oblibě,

každý správný houbař ví, že ručně upletený košík je na houby ten nejlepší. Košíkáři pletou také ze slámy a rákosu, vyrábějí stínidla lamp, proutěná křesla nebo jiný nábytek.

Desatero hádanek o řemeslech

Co chybí dobře udělané botě?

Ze země se narodil, krmil, napájel, a když dosloužil a umřel, ani ho nepochovali. Co je to?

Když šel tam, do hlavy ho tloukli, když šel ven, za hlavu jej táhli. Co je to?

Jiné šatí, sama je nahá. Co je to?

Běží krejčík po lese, na zádech jehly si nese. Co je to?

Běží čtyři bratři bez nohou, jeden druhého dohnat nemohou. Co je to?

Má to dvě ruce a pět nohou. Co je to?

Železná boudička, dvířka jen maličká, často je otvírá se zoubky hlavička. Co je to?

Kolik podkov musí dát kovář dobře okovanému koni?

Bez čeho žádný pekař neupeče chléb?

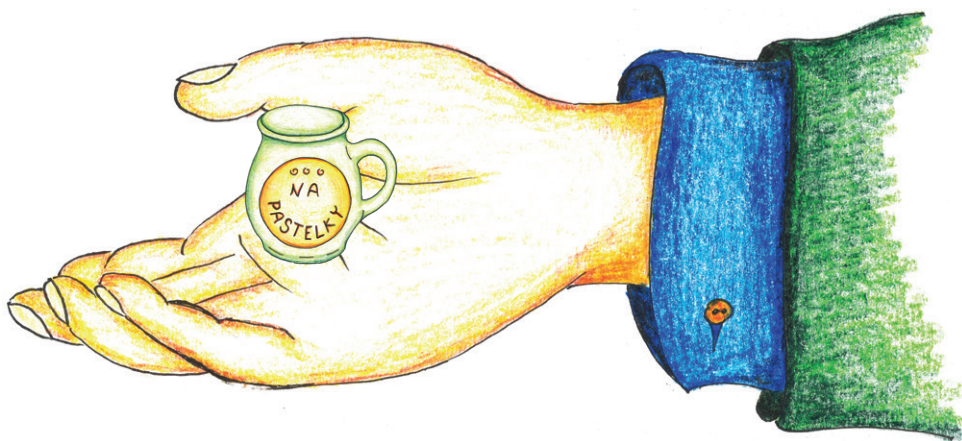

Kukův vandr

To se ví, že Kuk zdaleka nestihl navštívit všechny řemeslníky, kteří mají v Posázaví své dílny. Ani se nedokázal hned všechno naučit, i když na malého skřítku je velmi šikovný. Nejdéle zůstal v keramické dílně, protože chtěl vyrobit nový hrneček pro pana kreslíře. Tam se dozvěděl, že dříve u nás chodil krajem dráteník, který dokázal rozbité hrnky a hlavně hliněné hrnce spravit drátem tak dobře, že se zase mohly používat.

Kuk se nejdřív pokusil rozbitý hrneček slepit a ty můžeš také. Vystřižni z protější stránky všechny střepy, správně je poskládej a nalep na papír.

Nakonec se Kukovi podařilo vyrobit i zbrusu nový hrneček. Byl na něj patřičně hrdý a neprodal by ho ani za pytel stříbrňáků. Panu kreslíři ho ale dal rád, a ještě větší radost měl z toho, že ho hrnčířský mistr chválil, a dokonce ho chtěl vzít do dílny jako nejmladšího učedníka. Kukovi se líbilo i v truhlárně, kde pomáhal zametat piliny, a v kovárně se zase nemohl vynadívát, jak se dá železo tvarovat. Zato pletení košíků mu vůbec nešlo, protože dobře utahovat vrbové proutky nedokáže každý. U ševce se jako správný učedník naučil písničku a taky pořádně vyčistit a naleštit opravené boty.

Zkuste si nakreslit na čistý papír nějaký řemeslný výrobek. Může to být cokoliv, o čem jste se v Kukátku dočetli nebo jste sami viděli vyrábět. S některými řemeslníky jste se možná setkali na trzích, kde své výrobky často nabízejí a prodávají.

Vybarvi si svého Kuka

a vydej se s ním poznávat Posázaví

POSÁZAVÍ

 posazavi.com

 [posazavi](https://www.facebook.com/posazavi)

 [poznavame_posazavi](https://www.instagram.com/poznavame_posazavi)

Vydala Posázaví o.p.s., Zámek Jemniště 1, 257 01 Postupice v roce 2021 jako druhé vydání

Náklad 5 000 ks

Autor obrázků: Petr Abbé Hroš

Grafická úprava: Václav Pošmurný

Tisk: Pavel Fuksa – GraTypoPrint

Autorka textů a redakční úprava: Kateřina Vesecká

ISBN 978-80-87684-59-7